

Regeringen, Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen

Er beteckning: M2022/01945

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker delar av förslaget, företrädesvis de delar där kostnaderna motsvarar miljönyttan.

Ett antal av de föreslagna förändringarna innebär mycket stora kostnader utan att motsvarande miljönytta uppnås. Flertalet av dessa förslag avstyrks av Länsstyrelsen.

Yttrande över förslaget

Länsstyrelsen konstaterar att förslaget är mycket omfattande och detaljrikt. Det är mycket svårt att få en fullständig bild över förslagets alla detaljer och vilka konsekvenser som dessa kan medföra. Länsstyrelsens yttrande utgör därför ett översiktligt svar med ställningstagande till huvudprinciperna i respektive förslag.

Länsstyrelsen avstår från att yttra sig över de delar i förslaget som inte är kommenterade nedan.

I delar av direktivet finns en antydning till ett förändrat synsätt på reningsverk sett ur perspektivet miljöfarlig verksamhet. Reningsverkens utsläpp av avloppsvatten är förvisso en miljöfarlig verksamhet per definition men de utgör samtidigt en, till karaktären, helt annorlunda verksamhet jämfört med övriga miljöfarliga verksamheter. Reningsverken är unika i så måtto att dess aktiviteter minskar miljöpåverkan i stället för, som andra miljöfarliga verksamheter, öka påverkan. Reningsverken är också de enda miljöfarliga verksamheter som har begränsad rådighet över hur mycket som ”produceras” i anläggningen, liksom de enda som inte fullt ut kan påverka vad som tillförs verksamheten. Vid exempelvis allvarliga villkorsöverträdelser kommer inte förbud mot fortsatt verksamhet att vara ändamålsenligt på samma sätt som för övriga miljöfarliga verksamheter. Exempel på delar i direktivet som tar hänsyn till de här skillnaderna är förslaget om att läkemedels- och kosmetikatillverkare ska bekosta relevanta reningssteg

och att det ställs krav på industrier som vill ansluta sitt processvatten till reningsverken.

Som en konsekvens av ovanstående resonemang anser Länsstyrelsen att avloppsdirektivet måste kompletteras med bestämmelser som för reningsverk möjliggör rimliga undantag från vattendirektivets s.k. försämringsförbud och att större hänsyn tas till det berörda avrinningsområdet och att mindre fokus läggs på den enskilda vattenförekomsten. Detta skulle möjliggöra ut- och nybyggnad av reningsverk även i områden där det saknas en tillräckligt tålig recipient. Efter den s. k. Weserdomen finns en stor osäkerhet kring tillståndsprövningen av reningsverk trots att frånvaron av välfungerade reningsverk nära tätbebyggda områden innebär ett orimligt scenario.

- Artikel 1
Länsstyrelsen avstyrker förslaget till ny definition av begreppet tätort. Det nya förslaget är tydligt men svårt att tillämpa i praktiken. Konsekvenserna av ändringen är mycket svåra att uppskatta. Länsstyrelsen avstår från att yttra sig över övriga definitioner.
- Artikel 5
Länsstyrelsen tillstyrker huvuddragen i förslaget om att införa krav på att integrerade förvaltningsplaner för avlopp ska upprättas. Troligen kommer det svenska kravet på vattentjänstplaner att uppfylla kravet i direktivet vilket innebär att förslaget inte innebär någon extra pålaga för kommunerna
- Artikel 6 Annex 1 Tabell 1
Länsstyrelsen tillstyrker möjligheten att ersätta COD (kemisk syreförbrukning) med TOC (totalt organiskt kol) i utsläppskontrollen. Det är hög tid att utrangera COD som föreskriven utsläppsparemeter. Sedan 2009 finns ett generellt förbud mot att använda kvicksilver i Sverige men användningen i COD-analysen har fått dispens eftersom det saknas fullt fungerande alternativ utan kvicksilver. Dessutom uppstår ett kvicksilverhaltigt avfall som måste omhändertas på särskilt sätt, vid analysen. Det kan inte anses hållbart att föreskriva en metod som kräver användning av ett förbjudet ämne och i vilken det produceras ett farligt avfall.

Artikel 6 Annex 1 Tabell 2

Länsstyrelsen avstyrker bestämt förslaget på rening av kväve ner till 6 mg/l alternativt till 85 % reduktion. Den föreslagna nivån i

förslaget bedöms mycket svårt att uppnå. För kväve är det särskilt svårt att klara det låga haltkravet om detta inte får beräknas som ett årsmedelvärde, där bättre och sämre förutsättningar kan utjämnas. Alla tillståndspliktiga reningsverk i Kronobergs län kommer att behöva omprövas och byggas om för att klara väsentligt strängare utsläppskrav. Detta kommer att medföra mycket höga kostnader för kommunerna.

Länsstyrelsen avstyrker också att möjligheten att tillgodoräkna effekten av naturlig kväverening försvinner enligt förslaget. Det innebär att samma utsläppskrav ställs på reningsverk i inlandet som vid kusten, trots att åtgärder i inlandet är mindre effektiva eftersom behovet av kvävereduktion finns vid kusten. I stället bör det klargöras i direktivet att reningsverk tillåts tillgodoräkna sig kväveretentionen mellan reningsverkets utsläppspunkt och det kvävekänsliga området när efterlevnaden av utsläppskravet kontrolleras.

- Artikel 8
Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om krav på rening av mikroföroreningar särskilt med inriktning på läkemedelsrester. Kravet är angeläget för att minska den negativa påverkan på vattenlevande organismer som sker idag. Under förutsättning att förslagen i artikel 9 om utökat producentansvar genomförs bedöms förslaget medföra rimliga kostnader för reningsverken.
- Artikel 6-8
Länsstyrelsen avstyrker artiklarnas benämningar. Att ställa krav på viss teknik exempelvis sekundär, tertiär och kvartenär rening, kan få en hämmande inverkan på en innovativ teknikutveckling. Fokus bör i stället ligga på funktion och krav på reningsresultat oberoende av sättet att nå resultaten
- Artikel 9
Länsstyrelsen tillstyrker huvuddrag i förslaget om utökat producentansvar. Kommissionen har identifierat läkemedels- och kosmetikaindustrin som de mest betydande källorna till de miljöfarliga ämnen som kan avskiljas med avancerad rening. Som en följd av detta föreslås att den totala kostnaden ska bäras av dessa industrier via ett utökat producentansvar. Förslaget bedöms kunna påskynda utvecklingen av läkemedel och kosmetiska produkter som är enklare att reducera i reningsverken.
- Artikel 11
Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget om

energineutralitet och energirevisioner. Förslaget bedöms innebära nytta för klimat och miljö.

- Artikel 14

Länsstyrelsen tillstyrker huvuddragen i förslaget om utökad uppströmskontroll. Förslaget innebär att alla verksamheter som släpper ut annat än motsvarande hushållspillvatten måste ha ett skriftligt tillstånd att få släppa till spillvattennätet. Innan tillstånd ges krävs karaktärisering av avloppsvattnet i olika grad beroende på verksamhetens storlek och art. Detta kommer att kräva stora resurser vilket talar för att kravet ska införas successivt med mål att alla tillskott till reningsverken ska vara undersökta och godkända inom en viss tidsperiod. Genomförande av förslaget kommer att öka kvaliteten på det renade avloppsvattnet och slammet vilket ökar möjligheten att återanvända vattnet och ökad avsättning för slammet.

- Artikel 15

Länsstyrelsen tillstyrker huvuddragen i förslaget om återanvändning av avloppsvatten. Det är betydelsefullt att via ökat uppströmsarbete möjliggöra återanvändning av avloppsvatten utan att riskera spridning av föroreningar och smitta. Behovet av att återanvända avloppsvatten är, än så länge, mindre i Sverige än i flera övriga delar av EU men principen att det ska vara möjligt att återanvända det renade vattnet är ändå viktig.

- Artikel 17

Länsstyrelsen tillstyrker innehållet i förslaget om provtagning av folkhälsoindikatorer såsom smittämnen, hälsoskadliga föroreningar och antimikrobiell resistens på inkommande avloppsvatten. Metoden bedöms vara ett effektivt sätt att få en övergripande bild av smittläget i samhället. Krav på övervakning bör dock inte regleras i avloppsdirektivet utan ansvaret bör ligga på Folkhälsomyndigheten eller motsvarande och flyttas till relevant lagstiftning

- Artikel 20

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att slammet ska hanteras enligt avfallshierarkins principer. Det är ytterst angeläget att öka mängden slam som återanvänds som gödselmedel på åkermark och motsvarande. I takt med att de högkvalitativa fosforkällorna i världen börjar ta slut behöver vi säkra tillgången på fosfor från andra källor och slammet kan då utgöra en värdefull resurs.

- Artikel 21
Länsstyrelsen tillstyrker huvuddragen i förslaget om övervakning av utsläpp. Avseende övervakning och rapportering av t ex inkommande och utgående avloppsvatten är det angeläget att det sker en harmonisering med övriga direktiv så att antalet provtagningar och analyser hålls på en rimlig nivå och att analysdata kan nyttjas i flera sammanhang. Ur klimatsynvinkel bedöms det viktigt att övervaka reningsverkens utsläpp av växthusgaser. En viktig aspekt är att varken utökad provtagning eller en mer omfattande rapportering i sig medför någon minskad påverkan på miljön.
- Artikel 22
Länsstyrelsen avstyrker kraven på en kraftigt utökad rapportering. Det är av stor vikt att all typ av rapportering samordnas så att samma uppgifter bara behöver rapporteras en gång och på ett ställe. Ökad rapportering och utökad övervakning innebär inte heller någon miljövinst utan enbart utökad administrativ börda för verksamhetsutövare och myndigheter.

Miljömässiga konsekvenser

Förslaget innebär att det, åtminstone i teorin, blir en mindre påverkan på sjöar och vattendrag och i förlängningen en bättre vattenkvalitet i haven med minskad risk för övergödning och algbloomning. I verkligheten kan effekterna av förslaget delvis begränsas till bättre övervakning och kunskap om vår miljöpåverkan utan att några reella miljövinster uppnås.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av föreslagna ändringar i direktiven blir att kostnaderna för Länsstyrelserna ökar i form av behov av utökad tillsyn och ökad administration. För landet som helhet innebär ett införande av direktivet, så som förslaget är skrivet, exceptionellt ökade kostnader framför allt för att kraven på ökad kväverening innebär omfattande ombyggnader av merparten av samtliga reningsverk.

Konsekvenser för social hållbarhet

Genom ökade krav framför allt på rening av skadliga ämnen i avloppsvattnet såsom läkemedelsrester kommer den negativa påverkan på miljön att minska. I förlängningen kan detta komma att föra med sig en ökad folkhälsa. Om förslaget genomförs i sin helhet kommer antalet arbetstillfällen att öka vilket kan ge positiva effekter på den sociala

hållbarheten. I övrigt medför förslaget försumbara konsekvenser för social hållbarhet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med miljöskyddshandläggare Margareta Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Maria Levin, t.f. enhetschef Anders Brännström och vattenhandläggare Henric Linge medverkat.

Kopia till: m.nm@regeringskansliet.se